

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИК

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	08 «Право»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	081 «Право»
Освітня програма	«Право»

Біла Церква

2024

УДК: 340(07)

Затверджено
Науково-методичною комісією Білоцерківського НАУ

Протокол № 7 від «10» квітня 2024 р.

Укладачі: **Макарчук В.В.** д-р. юрид. наук, **Ковальчук І.В.** канд. юрид. наук,
Пахомова А.О. канд. юрид. наук, **Тимощук О.Г.**, канд. юрид. наук.

Наскрізна програма практик для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» / уклад.: Макарчук В. В., Ковальчук І. В., Пахомова А. О., Тимощук О. Г. Біла Церква: БНАУ, 2024. 23 с.

У публікації викладено компетентності, результати навчання, основні вимоги, особливості, структуру та зміст практичної підготовки для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти соціально-гуманітарного факультету спеціальності – 081 «Право».

Рецензент: Настіна О.І., канд. юрид. наук., доцент

Схвалено методичною радою соціально-гуманітарного факультету, протокол № 5 від «19» березня 2024 р.

© БНАУ, 2024

ЗМІСТ

№ п/п	Назва	Стор.
1	Передмова	4
2	Мета, завдання та зміст практичної підготовки	5
3	Компетентності та очікувані результати проходження практики	7
4	Зміст практики	9
5	Мета практичної підготовки	10
6	Форми і методи контролю	17
7	Рекомендовані джерела	20

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах становлення та розвитку правових інститутів України підвищуються вимоги до відповідності рівня підготовки фахівців у вищих навчальних закладах вимогам як суспільства в цілому, так і окремих роботодавців, із забезпеченням конкурентоспроможності випускників на ринку праці. Одним із напрямів вирішення цієї проблеми є поетапна практична підготовка майбутніх фахівців із послідовним нарощуванням рівня професійних знань та практичних навичок.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» в Білоцерківському національному аграрному університеті є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для підготовки фахівців з вищою освітою першого рівня та набуття здобувачами вищої освіти відповідних компетентностей.

При проходженні практики здобувачі вищої освіти не тільки закріплюють і поглиблюють теоретичні знання, одержані в процесі вивчення загальних та спеціальних юридичних навчальних дисциплін, а й набувають уміння та навички правозастосовувальної практичної діяльності. При проходженні практики здобувач вищої освіти стає учасником практичної діяльності із застосування правових норм, спостерігає й аналізує різні сторони діяльності юристів-практиків, вчиться здійснювати дії, пов'язані із захистом прав і законних інтересів фізичних і юридичних осіб.

Наскрізна програма практик розроблена на основі «Положення про організацію освітнього процесу у Білоцерківському національному аграрному університеті», «Положення про практичну підготовку студентів Білоцерківського національного аграрного університету», освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право».

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Метою професійної практичної підготовки є : поглиблення та закріплення теоретичних знань, одержаних у процесі навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, набуття практичних навичок щодо тлумачення та застосування чинного законодавства України, проектування документів, ознайомлення з судовою практикою, використання різноманітних форм і методів практичної роботи, формування у здобувачів організаторських навичок, необхідних для проходження практики.

Завданнями професійної практичної підготовки є :

- 1) закріплення та поглиблення теоретичних знань здобувачів вищої освіти зі спеціальності, навчальних дисциплін циклу загальної та професійної підготовки;
- 2) формування умінь і навичок праворозуміння та правозастосування;
- 3) набуття практичного досвіду аналізу ситуацій, що потребують застосування норм права, юридичного оцінювання і ухвалення рішення згідно з положеннями нормативно-правових актів;
- 4) удосконалення практичних навичок складання процесуальної документації;
- 5) набуття навичок презентування одержаних результатів;
- 6) написання звіту з практики.

Метою професійної практичної підготовки є поглиблення та вдосконалення набутих знань та практичних умінь і навичок правозастосовної, право тлумачної, правоохоронної практичної діяльності та діловодства, одержаних у процесі навчання і в тому числі за результатами проходження виробничої практики.

Завданнями виробничої практики є:

- 1) поглиблення та систематизація теоретичних знань, одержаних у результаті вивчення спеціальних дисциплін на основі розгляду діяльності

конкретного підприємства, установи, організації;

2) формування й удосконалення професійних умінь і навичок для ухвалення самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних умовах;

3) аналіз діяльності судових та правоохоронних органів, органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади на місцях, юридичних відділів підприємств, установ, організацій;

4) удосконалення навичок здійснювати тлумачення нормативно- правових актів;

5) подальше вдосконалення практичних навичок складання процесуальної документації;

6) розвиток аналітичних здібностей на основі досвіду безпосередньої практичної роботи;

7) подальше вдосконалення правової культури та професійної етики юриста;

8) написання звіту з практики.

Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання полягає в тому, що здобувачі вищої освіти можуть працювати в підприємствах, установах та організаціях, що здійснюють діяльність з правозастосування, зокрема, в юридичних службах органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємствах, установах та організаціях незалежно від форми власності, а також у судах, прокуратурі, адвокатурі, нотаріаті тощо.

При визначенні змісту, а також місця проходження практики враховуються наявність базових органів або структур, до яких прикріплюються здобувачі-практиканти та бажання здобувача щодо визначення місця проходження практики.

Тривалість робочого дня здобувача-практиканта встановлюється відповідно до тривалості робочого дня бази практики, що відповідає трудовому законодавству України.

Здобувачі вищої освіти також можуть самостійно підбирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для розподілу. Вибір установи,

підприємства або організації для проходження практики здійснюється з урахуванням: можливості організувати робоче місце практиканта і забезпечити кваліфіковане керівництво практикою з боку спеціалістів з досвідом практичної роботи; рівня організації правової роботи; науково-дослідницьких інтересів студентів.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Проходження практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3 Знання і розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 7 Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8 Здатність бути критичним та самокритичним.

ЗК 11 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12 Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 8 Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

СК 11 Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК 12 Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13 Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК 14 Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК 16 Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Очікувані результати проходження практики для здобувачів вищої освіти відповідно до освітньо-професійної програми:

РН 1. Визначати переконливість аргументів в процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

РН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

РН 15. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.

РН 16. Використовувати комп'ютерні програмами, необхідні у правничій діяльності.

РН 17. Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

РН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

РН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Практична підготовка здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів згідно зі статтею 51 Закону України «Про вищу освіту», здійснюється шляхом проходження ними практики на підприємствах, в установах та організаціях згідно з укладеними закладами вищої освіти договорами або у його структурних підрозділах, що забезпечують практичну підготовку.

Метою практики є оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Під час практики у практикантів закріплюються і поглиблюються знання, набуті в процесі теоретичного навчання, закладаються основи практичної юридичної діяльності, умінь і навичок, професійних якостей фахівця. Від якостей виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього юриста.

Види практики з кожної спеціальності, їх тривалість і терміни проведення визначаються навчальним планом університету. Види та обсяги практик визначаються освітньо-професійною програмою підготовки фахівців, що відображається відповідно в навчальних планах і графіках навчального процесу.

Згідно з навчальним планом і графіком навчального процесу соціально-гуманітарного факультету Білоцерківського національного аграрного університету практика здобувачів вищої освіти зі спеціальності 081 «Право» проводиться на другому, третьому, четвертому курсах.

На другому курсі навчальна практика проводиться у четвертому семестрі тривалістю чотири тижні, загальний обсяг 120 академічних годин (4 кредити ECTS).

На третьому курсі навчальна практика проводиться у шостому семестрі, тривалістю п'ять тижнів, загальний обсяг 150 академічних годин (5 кредитів ECTS).

На четвертому курсі виробнича практика проводиться у восьмому семестрі, тривалістю шість тижнів, загальний обсяг 180 академічних годин (6 кредитів ECTS).

МЕТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Метою практичної підготовки є оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними методами, формами і засобами майбутньої професійної діяльності, її організації, формування професійних умінь і навичок, виховання потреби систематичного поновлення знань та ознайомлення здобувачів вищої освіти зі змістом, характером та сферою майбутньої професійної діяльності, досвідом та особливостями діяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій та механізмів дії українського конституціоналізму в цілому.

Практика здобувачів вищої освіти проводиться на базах практики, які мають відповідати вимогам, що визначаються вищим закладом освіти та замовниками на підготовку фахівців. Основними роботодавцями майбутніх фахівців соціально-гуманітарного факультету зі спеціальності 081 «Право» є об'єднані територіальні громади Київської області та юридичні служби підприємств, установ та організацій м. Біла Церква.

З базами практики Білоцерківського національного аграрного університету (за винятком коли базою практики виступають його структурні підрозділи) завчасно укладає договори на її проведення. Тривалість дії договорів погоджується сторонами. Вона може визначатися на період конкретного виду практики або на інший визначений строк.

Перелік баз практики з якими укладені угоди з базами практик здобувачів вищої освіти соціально-гуманітарного факультету Білоцерківського НАУ, розміщено за посиланням URL: https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/acreditacia_ur/pravo_bazi_praktik.pdf

Бази для проходження практики

1. Фурсівська сільська рада Білоцерківського району
2. Білоцерківський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги
3. Білоцерківська міська рада
4. ТОВ «Білоцерківхлібпродукт»
5. Сквирський районний суд Київської області
6. Сквирське районне споживче товариство Київської області
7. Білоцерківська міська громадська організація «Правова єдність»
8. Адвокат Гажала Юрій Борисович
9. ТОВ «БЦ ТРАНС СЕРВІС АС»
10. Комунальне підприємство Білоцерківської міської ради «Білоцерківтепломережа»
11. Білоцерківський міськрайонний суд Київської області
12. ТОВ «Сквира-Агро»
13. ТОВ «ОМЕГА ТРЕВЕЛ АГЕНСТВО»

Організація, проведення і контроль за здійсненням практики покладається на науково-педагогічних працівників БНАУ.

Навчально-методичне керівництво і виконання програм практичної підготовки для здобувачів II курсу спеціальності 081 «Право» забезпечують викладачі кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін, для здобувачів III курсу забезпечують викладачі кафедри цивільно-правових дисциплін, для здобувачів IV курсу забезпечують викладачі кафедри публічно-правових дисциплін.

Для здобувачів бакалаврського рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» навчально-методичне керівництво і виконання програм практичної підготовки забезпечують викладачі вищевказаних кафедр.

Керівник практики від кафедри зобов'язаний:

- ознайомити здобувачів вищої освіти-практикантів з їх правами та обов'язками під час проходження практики;
- інформувати про цілі та завдання навчальної практики;
- довести до практикантів програму практики та ознайомити з графіком її проходження;
- навчити здобувачів вищої освіти правильно оформляти матеріали практики (заповнення щоденників, складання звіту тощо);
- систематично подавати практикантам допомогу у вирішенні питань, що виникають під час проходження практики;
- здійснювати постійний контроль за проходженням практики.

Керівник практики за місцем її проходження повинен:

- ознайомити практикантів з діяльністю установи (підприємства, організації);
- стежити за додержанням умов практики, визначених у договорі на проходження практики здобувачами вищої освіти;
- затвердити робочий план, складений здобувачем вищої освіти-практикантом на основі програми практики з врахуванням умов і особливостей місця практики;

- забезпечити постійне керівництво практикою здобувачів вищої освіти, давати необхідні вказівки і завдання, перевіряти їх виконання;
- після закінчення практики підписати щоденник і дати характеристику на кожного практиканта.

Здобувачі вищої освіти-практиканти *при проходженні практики зобов'язані:*

- перед початком практики ознайомитися з програмою практики, бути присутнім на всіх організаційно-методичних заходах і отримати необхідну консультацію в керівника практики від кафедри;
- пройти інструктаж з техніки безпеки;
- оформити належні документи, пов'язані з виїздом на місце практики;
- своєчасно прибути до місця проходження практики;
- дотримуватись правил внутрішнього трудового розпорядку за місцем проходження практики;
- повністю виконати програму практики;
- здійснювати добірку практичного матеріалу;
- вести щоденник практики;
- своєчасно захистити практику.

Після закінчення терміну практики практиканти звітують про виконання програми. Загальна форма звітності за практику - це подання письмового звіту, підписаного та оціненого безпосередньо керівником від бази практики.

Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденник, характеристика) подаються на рецензування керівнику практики від кафедри. Звіт має містити відомості про виконання практикантом усіх розділів програми практики, аналіз розглянутих документів, висновків, список використаної літератури.

На практикантів на період проходження навчальної практики поширюються правила внутрішнього трудового розпорядку та охорони праці, що діють на підприємстві, в установі і організації проходження цієї практики. Для безпосереднього керівництва проходження практики здобувачів вищої освіти на базах практики наказом керівника призначаються висококваліфіковані фахівці з

вищою юридичною освітою. Керівником практики від навчального закладу призначаються тільки викладачі спеціальних та профільюючих дисциплін, які періодично виїжджають на місця практики для перевірки виконання практикантами програми і надання їм необхідної методичної допомоги.

Керівники практики на місцях відповідно до програми надають безпосередньо (або сприяють одержанню в інших структурних підрозділах, організаціях) необхідної інформації, довідкового матеріалу практикантам, організовують і контролюють проходження ними практики, щоденно оцінюють їх роботу. Вони також створюють для практикантів належні умови праці та побуту.

У період проходження практики здобувач вищої освіти-практикант опрацьовує програмний матеріал відповідно до програмного розподілу часу та графіка переміщення по робочих місцях і веде щоденник-звіт за такою формою: до звіту-щоденника додаються відповідні документи або їх копії з описами, поясненнями, висновками і пропозиціями. Після закінчення практики звіт-щоденник з висновком керівника практики, а також характеристика, завірені печаткою і підписом керівника, здаються викладачу - керівнику практики від університету для перевірки та допуску до захисту. В процесі захисту комісія визначає кількість опрацювання та засвоєння програми практики, виставляє оцінку.

Практиканти, які не виконали програму практики, до державної атестації не допускаються.

За результатами проходження практики **практикант повинен:**

- оволодіти навиками організації договірної роботи на підприємстві, установі, організації за допомогою вивчення договорів і практики їх укладання з погляду їх кількості, категорій, якості, ефективності, організації контролю виконання і впливу на господарську діяльність підприємства;
- відпрацювати вміння і навички складання договорів, усіх видів договірних документів, особливі умови, додатки, розрахунки, протоколи розбіжностей, урегулювання розбіжностей.

Відповідальність за організацію та проведення практики здобувачів вищої освіти-практикантів покладається на керівника навчального закладу. Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики здобувачів вищої освіти забезпечує комісія з викладачів кафедри.

До керівництва практикою здобувачів вищої освіти залучаються досвідчені викладачі кафедри, які беруть безпосередню участь у навчальному процесі.

Керівник практики від навчального закладу:

- до початку практики контролює готовність бази практики, узгоджує порядок проходження практики з керівниками бази практики;
- проводить індивідуальний інструктаж практикантів про порядок проходження практики та з техніки безпеки, видає необхідні документи (направлення, програму, щоденник, індивідуальні завдання, методичні рекомендації та ін.);
- ознайомлює практикантів з метою, завданнями та змістом практики,
- повідомляє про систему звітності після завершення практики;
- здійснює поточний контроль за роботою практикантів;
- контролює дотримання практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики, забезпечення безпечних умов праці;
- оцінює роботу практикантів на основі спостережень, характеристики з бази практики та звітної документації.

Керівник практики від бази практики:

- разом з керівником практики від навчального закладу відповідає за організацію, якість і результати практики здобувачів вищої освіти;
- виконує умови договору;
- визначає робоче місце практиканта;
- подає методичну та інформаційну допомогу у процесі виконання практикантом індивідуальних завдань;
- складає характеристику на практиканта;

- повідомляє керівника практики від навчального закладу про допущені практикантом порушення трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики, правил безпеки, невиконання доручень.

Здобувач вищої освіти-практикант зобов'язаний:

- своєчасно прибути на базу практики;
- скласти індивідуальний план, який затверджується груповим керівником;
- чітко виконувати методичні вказівки керівників практики та завдання програми;
- систематично вести облік і виконувати аналіз виконаної роботи у щоденнику;
- відповідати за виконану роботу;
- своєчасно оформити і здати керівнику практики від навчального закладу звіт, скласти залік із практики.

Контроль за проходженням практики здійснюють керівники практики з метою виявлення недоліків і подання практичної допомоги практикантам у процесі виконання програми практики та оформлення звітної документації. Керівники практики перевіряють організацію роботи практикантів, процес виконання ними програми, ставлення до виконання завдань, правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики.

Під час проходження практики проводиться поточний та підсумковий контроль виконання окремих розділів і всієї програми практики, він здійснюється керівниками практики від факультету і бази практики. Практиканти мають дотримуватися діючих на підприємстві правил внутрішнього розпорядку та охорони праці.

Керівники від профілюючої кафедри перевіряють організацію роботи практикантів, хід виконання програми, ставлення практиканта до роботи, дотримання правил внутрішнього трудового розпорядку. Керівник практики від базової організації проводить із практикантом співбесіди, перевіряє правильність виконання індивідуальних завдань та доручень, складання процесуальних документів, ведення щоденника, звіт по практиці. Керівники практики в разі порушення практикантом програми і порядку проходження практики повідомляють

декана факультету та керівника базової організації. Керівник практики інформує декана факультету щодо фактичних термінів початку і закінчення практики, складу груп практикантів, які пройшли практику, про їх дисципліну та з інших питань організації і проведення практики.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль практики здобувачів вищої освіти вирішує комплекс завдань від навчальних до контролюючих і забезпечує повноту, своєчасність та якість виконання програм практики. Метою контролю є виявлення та усунення недоліків і надання допомоги здобувачам вищої освіти у виконанні програми практики. На кожному етапі контролювання застосовуються специфічні методи. Поточний контроль здійснюється протягом періоду проведення практик, а також під час бесід зі здобувачами вищої освіти у дні, встановлені кафедрою для консультування здобувачів вищої освіти. Підсумкове контролювання відбувається під час звітування про виконання програми практики. Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики. У разі виконання здобувачами вищої освіти звітів про проходження навчальної практики оцінка виставляється з врахуванням їх якості та результатів захисту.

Основним документом, що відображає підсумки практики практиканта, є звіт, тому його підготовка і складання потребують особливої уваги.

Звіт має бути оформлений за загальними вимогами, встановленими стандартами для оформлення текстових документів за таким планом:

- титульна сторінка;
- вступ (визначаються мета та завдання практики; наводяться відомості про місце і терміни практики);
- зміст практики (коротка характеристика виконаної роботи з усіх позицій робочої програми; зокрема, звіт з кожного пункту із зазначенням часу, витраченого на виконання роботи, здобуті знання і сформовані навички, утруднення, з якими довелося стикатися, і чинники, що їх зумовили);
- перелік підготовлених документів;

- проблемні питання, що виникали під час проходження практики, пропозиції щодо їх вирішення;
- висновки, пропозиції щодо подальшого використання бази практики; рекомендації щодо поліпшення організації практики;
- оцінка результатів практики: чи сприяла практика закріпленню здобутих теоретичних знань, формуванню практичних навичок, якою мірою виконана програма практики і яких потребує коригувань.

Щоденник навчальної практики. Кожний здобувач, який направляється до базових структур для проходження практики, одержує на тій кафедрі, за якою його закріплено, щоденник. За час проходження практики, здобувач зобов'язаний вести одержаний щоденник, та відображувати в ньому зміст та обсяг виконаної ним роботи щодня. Щоденник підписує керівник навчальної практики базового органу та свій підпис скріплює печаткою.

Ще одним необхідним документом є *характеристика* – це документ індивідуального характеру, його складає та підписує керівник практики базового органу, а також затверджується його керівником та скріплюється печаткою. В якому повинно бути відображено: рівень теоретичної підготовки здобувача; відношення здобувача до виконання практичних обов'язків юриста; вміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності; індивідуальні якості здобувача, та ін.

До матеріалів практики належать: претензії, звернення, відповіді на них, позовні заяви, договори, різноманітні запити тощо. Всі ці матеріали складає здобувач самостійно або вони повинні бути складені за його участю, чи в його присутності. Документи необхідно систематизувати в хронологічному порядку, підшити за правилами діловодства, пронумерувати та скласти опис документів. Обсяг документів в матеріалах навчальної практики має складати не менш як 20 аркушів.

Захист звіту. Здобувач захищає свій звіт про проходження практики та її підсумки на засіданні комісії кафедри в строк, який передбачено календарним графіком проходження практики. При оцінюванні роботи

здобувача за час навчальної практики враховуються звіт, характеристика здобувача за період проходження практики, щоденник, матеріали практики, а також якість їх оформлення. Результати захисту звітів за підсумками практики та висновки профільних комісій оформлюються протоколом та заносяться до відомостей, які передаються в деканат соціально-гуманітарного факультету. Здобувачі, які не виконали програму навчальної практики та одержали незадовільну характеристику за місцем проходження практики, або одержали незадовільну оцінку при захисті звіту про проходження навчальної практики - проходять практику знов в період літніх канікул. Ті здобувачі, які не пройшли практику та не захистили звіт до початку нового навчального року, відраховуються із числа здобувачів.

Звітна документація подається в окремій зброшурованій папці. Звіт із практики захищає здобувач вищої освіти (із диференційованою оцінкою) перед комісією кафедри. Захист звітів проводиться протягом десяти днів семестру, який почався після практики. Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і залікову книжку здобувача вищої освіти.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 р. № 322-VIII : станом на 27 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
4. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII : станом на 14 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>
5. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 394/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
8. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 05.07.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
9. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII : станом на 12 трав. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
10. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Каб. Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 : станом на 2 лип. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п#Text>
11. Про затвердження Порядку і умов проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної правової допомоги : Постанова Каб. Міністрів України від 28.12.2011 р. № 1362 : станом на 1 січ. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1362-2011->

п#Text

12. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності : Постанова Каб. Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 : станом на 20 черв. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-п#Text>

13. Деякі питання документування управлінської діяльності : Постанова Каб. Міністрів України від 17.01.2018 р. № 55 : станом на 1 груд. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-2018-п#Text>

14. Про затвердження Порядку та критеріїв залучення органами місцевого самоврядування юридичних осіб приватного права до надання безоплатної первинної правової допомоги : Наказ М-ва юстиції України від 15.06.2012 р. № 891/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0987-12#Text>

15. Про затвердження стандартів якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі : Наказ М-ва юстиції України від 25.02.2014 р. № 386/5 : станом на 18 листоп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0337-14#Text>

16. Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України : Наказ М-ва освіти України від 08.04.1993 р. № 93 : станом на 20 груд. 1994 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0035-93#Text>

17. Про затвердження Порядку ведення Координаційним центром з надання правової допомоги Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу : Наказ М-ва юстиції України від 30.04.2015 р. № 633/5 : станом на 10 серп. 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0517-15#Text>

18. Правила адвокатської етики. Схвалено Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 17.11.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0003418-12#Text>

19. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

галузі знань 08 Право, спеціальність 081 Право. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2022. 17 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-bakalavr-zi.zminamy-644-20.03.2023.pdf>

20. Положення про практичну підготовку студентів Білоцерківського національного аграрного університету / В. П. Новак, І. М. Паска, Л. П. Хахула, В. А. Ліскович. Біла Церква : БНАУ, 2017. 8 с. URL: https://btsau.edu.ua/sites/default/files/news/pdf/norm_doc_pechat/polog_pro_praktich_pidgotovku.pdf

21. Правнича клінічна освіта в Україні: Навчальний посібник / за заг. ред. В. М. Суценка. Київ : Ваїте, 2020. 274 с. URL: <https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2021/03/Textbook-Clinical-Legal-Education.pdf>

22. Генератор посилань за ДСТУ 8302:2015 – Grafiati. *Grafiati: Оформити списки використаних джерел онлайн.* URL: <https://www.grafiati.com/uk/blogs/dstu-8302-2015-referencing-generator/>

Наскрізна програма практик для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 081 «Право»

Макарчук Віталій Володимирович

Ковальчук Інна Валентинівна

Тимощук Олеся Григорівна

Пахомова Анна Олександрівна

Комп'ютерний набір: В.В. Макарчук

Здано до складання _____ Підписано до друку _____.

Формат ____ .Ум. др. арк. ____ . Тираж

Р.В. відділ, Сектор оперативної поліграфії БНАУ.

09117, Біла Церква, Соборна площа, 8/1; тел. 33-11-01